

Καὶ εἶπον πρὸς αὐτοῦς· τί ἐστὶν Ἀβαμὰ, ὅτι ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ; Καὶ ἐπεχάλεσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἀβαμὰ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας (2).

Յոյն Աղերսանդրեան օրինակը, որով թարգմանուած է հայերէնը, ունի *ἄββανα*, որուն կը հետեւի հայ թարգմանիչը, պարզապէս տառադարձելով զայն արբանա:

Յոյն և հայ թարգմանութիւնները պահած են ուրեմն երրայական անունը իր հնչումով, մինչդեռ լատին թարգմանութիւնը Վուլկաթայի, կու տայ միայն իմաստը՝ թարգմանելով իր լեզուին:

Հմ. 29. «Et dixit ad eos: Quid est excelsum, ad quod vos ingredimini? et vocatum est nomen eius *Excelsum* usque ad hanc diem».

Կը հասկցուի իսկոյն որ հարցը զոհարաններու կամ կոառուններու վրայ է, զոր հայ Աստուածաշունչը ուրիշ տեղեր կը թարգմանէ Բարձուեր բառով: Ինչպէս հետեւեալ օրինակներուն մէջ. «Արկանէին խունկս ի վերայ Բարձանց» (Գ. Թագ. գ. 2), «Ի Բարձունս և նա զոհէր» (Գ. Թագ. գ. 3), «Արար տունս ի վերայ Բարձանց» (Գ. Թագ. Ժր. 31), «Բաց ի Բարձանցն զի ոչ երարձ» (Գ. Թագ. ԻԲ. 44), «Նա երարձ զԲարձունս» (Գ. Թագ. ԺԶ. 4) եւն:

Այդ ասոնց համապատասխան յունականները ունին միշտ *ἐπὶ τοῖς ὕψηλοις*, *ἐφ' ὕψηλων*, *τῶν ὕψηλων*, *τὰ ὕψηλά*.

Իսկ լատինը միշտ ունի *excelsum*, *excelsa*.

Երրայական բնագիրը ունի անգամ մը *Bamoth*, և երկու անգամ *Habamoth*, որ միշտ նոյն արբանա-ն է յոգնակի՝ ձեւով:

Այս համեմատական ըննութենէն կը հետեւի որ միայն Եզեկիէլի զրբին թարգմանութիւնն է որ յունարէնի մէջ ալ հաստատւորէն կը տառադարձէ երրայական անունը, և այդ ճամբով մտած է մեր մէջ ալ արբանա բառը: Իսկ հոն՝ ուր յոյն

թարգմանութիւնը կը գործածէ *τὰ ὕψηλά*, հայ թարգմանիչն ալ հայացուցած է զայն *Բարձուեր-ով*:

Աւելորդ է ըսել որ հայ Աստուածաշունչի բոլոր տպագրութիւններն ալ անփոփոխ հրատարակած են նոյնը. Սսկան վարդապետ (տպ. Ամստերտամի 1666-ին), Մխիթար Արքահայր (Վենետիկ 1805), Բագրատունի (Վենետիկ, 1860-ին), առանց ստորեւ որ և է ծանօթութեամբ մը բացայայտելու իմաստը:

Նշե՛ք ի՞նչ պատճառով անտեսած է այս բառը, մինչ ինչպէս ուրիշ օտար բառեր, այս ալ կրնար նկատի առնուած ըլլալ: Կը պակսի նմանապէս Մխիթար Արքահայր Հայկազեանին մէջ ալ: Առձեռն Բառարանը կը լրացնէ սակայն այս պակասը, տալով համառօտիւ մը անոր նշանակութիւնը. արբանա. (ե.). բարձր տեղ:

ԵԶԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԵՆԵՐ ՄԻԹՔԱՐ ԱՐԲԱՆՈՐ
ՀՍՑԿԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆԵՐՆ

Մխիթար Արքահայր Հայկազեանը ասաջին մեծարժէք փորձն էր յետ երկաթի դարերուն, ամփոփելու հայկական բառերը և ճշտելու անոնց իմաստները, և նաեւ վկայութիւններով արդարացնելու անոնց գոյութիւնը: Այդ օրերուն տակաւին ըրչ էին Նախնեացմէ յայտնուած ձեռագիրները: Հայկազեանին աշխատւորները մեծ մասամբ հիմնուած էին հետեւաբար Աստուածաշունչի լեզուին և իրենց օրերուն ծանօթ սակաւաթիւ հայ ձեռագիրներու վրայ:

Հոն կը գտնենք սակայն բառեր, որոնք կը բացակային Ռոշքեանի մօտ, ինչպէս նաեւ Նշե՛-ի մէջ: Վերջինիս մէջ անոնց բացակայութիւնը կարելի է վերագրել մի միայն անճիշտ կամ անստոյգ ըլլալու պարագային: Այսպէս օր.

ԱԳՈՐ, որուն տրուած է պահապան կամ վերակացու նշանակութիւնը: Նշանակուած չէ՛ ո՛ր և է վկայութիւն: Աճառեան,